

Slovo editorů

Na počátku vzniku tohoto monotematického čísla Časopisu Národního muzea stála snaha oslavit a připomenout tradovaných 900 let od údajného udělení erbu (později všeobecně uznávaného mlynářského znaku) mlynáři Jiříkovi z Doupova za zásluhy v boji. K této události se váže i pověst zapsaná v povědomí mnoha majitelů mlýnů – prastaré vyprávění o hrdinném mlynáři, jenž přišel v bitvě o tři prsty, které pak v podobě tří červených pruhů dostal do svého erbu. Avšak do této doby se zatím nikdo seriózně nezabýval podobou mlynářského znaku, jeho skutečným stářím, ani se hlouběji nepátralo po původu pověsti.

Prvním krokem byla konference *Mlynářská symbolika aneb 900 let mlynářského znaku*, která se konala 6. června v Rytířském sále pardubického zámku. Již při jejím plánování bylo zřejmé, že ani znak, ani pověst nejsou staré zmíněných 900 let, a proto organizátoři téma rozšířili a modifikovali tak, aby bylo dostatečně rozsáhlé a plánované příspěvky přínosnější. Proto se hlavním předmětem setkání stala mlynářská symbolika a slovesnost. Příspěvky zařazené do tohoto čísla časopisu jasně ukazují, že záměr byl správný a výše zmíněné, v mnoha případech dosud nezpracované náměty přinášejí překvapivá zjištění. Příkladem uveďme konstatování, že vedle obecně známých patronů mlynářského cechu, sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého, existují méně známí patroni sv. Vinok či sv. Senan. Velký význam má též upozornění na dosud špatně interpretované souvislosti a jevy. Zmíňme v heraldice a sfragistice často zaměňovanou kypřici za oškrt či vodní za paleční kolo.

Vzhledem k rozsahu časopisu a časové tísní všech autorů zde publikujících jsou tyto náměty zatím pouze badatelsky otevřené, ale přesto nepostrádají nezbytnou odbornou úroveň. To přináší logické konstatování, že by si mnohé z nich, například pověsti a cechovní předměty, zasloužily vlastní monografii.

Společné téma je výlučné i v rámci setkávání molinologů a milovníků mlýnů v České republice. Pravidelné semináře Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě bývají zaměřeny zejména na technické, technologické, stavební a architektonické souvislosti českých vodních mlýnů (2002, 2005, 2008, 2011 a 2014). Workshopy *Poznáváme vodní mlýny* (2013, 2015), konané v Rožmitále pod Třemšínem, zas napomáhají amatérům poznávat a dokumentovat vodní mlýny. Téma mlynářské symboliky je však velmi specifické a oslovuje i jiné zájemce nežli pouze milovníky technických specifik mlýnských zařízení či současné majitele mlýnů. Vznikl tak soubor textů široce rozkročený mezi historií, nauku o pramenech a pomocné vědy historické. V mnoha aspektech se hlediska všech dotčených disciplín setkávají, v jiných si však navzájem poskytují netradiční pramenná a interpretační východiska.¹

Na závěr děkujeme všem, kteří nám pomohli konferenci zorganizovat, jakýmkoliv způsobem ji podpořili, dále pak těm, již našli čas na zpracování mnohdy

¹ Po dohodě s organizátory konference není publikován příspěvek Jana Pešty *Architektura mlýnů – výraz reprezentace mlynářů*.

velmi složitých námětů a měli dost sil své výsledky publikovat. Poděkování patří také všem institucím, hlavně archivům a muzeím, které jsme „zasypali“ množstvím dotazů a žádostí o fotografie a informace. Bez jejich vstřícného jednání by jednotlivé příspěvky v dané podobě neměly možnost vzniknout.

V Rožmitále pod Třemšínem a ve Vysokém Mýtě

Rudolf Šimek a Radim Urbánek